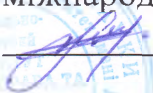

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІ історії, права та
міжнародних відносин

 Олександр ЖУКОВ

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГРОМАД І ТЕРИТОРІЙ ТА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність D4 Публічне управління та адміністрування

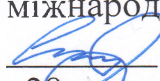
Освітньо-професійна програма Публічне управління та адміністрування

Другий рівень вищої освіти

Мова навчання українська

ПОГОДЖЕНО

Голова науково-методичної
комісії ННІ історії, права та
міжнародних відносин

 Світлана МОЦАК

«28» серпня 2025 р.

Розробник:

Гасюк І.Л. – професор, доктор наук з державного управління, професор кафедри права та публічного управління

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та публічного управління

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

кандидат педагогічних наук, доцент

Олена ІВАНІЙ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів - 5	Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Обов'язкова
		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
Загальна кількість годин - 150	Спеціальність D4 Публічне управління та адміністрування	2-й
		Лекції
		24 годин
		Практичні, семінарські
		24 годин
		Самостійна робота
		100 годин
		Консультації
	Освітній рівень вищої освіти: другий (магістерський)	2 години
		Вид контролю: залік

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Стратегічне управління розвитком громад і територій та управління змінами» є складовою циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування освітнього ступеня «магістр».

Метою дисципліни є засвоєння теоретичних та практичних знань щодо стратегічного управління розвитком громад в регіональному масштабі, формування професійних компетентностей з управління стратегічними та тактичними змінами територій, формування навичок щодо розробки цілей, заходів, способів управління розвитком громад та територій, раціонального використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів для досягнення ефективного функціонування регіональних суб'єктів господарювання.

Після вивчення дисципліни «Стратегічне управління розвитком громад і територій та управління змінами» здобувачі вищої освіти повинні володіти:

інтегральною компетентністю: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальними компетентностями:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально-відповідально та свідомо.

ЗК 03. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

ЗК 07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 08. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

спеціальними компетентностями:

СК 01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК 02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

СК 03. Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.

СК 04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК 07. Здатність самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК 08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК 09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

СК 11. Здатність розробляти і впроваджувати інноваційні проєкти на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Виходячи з мети навчальної дисципліни, фактором успішного формування відповідних компетентностей є володіння здобувачами вищої освіти основами публічного управління та адміністрування. Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: «Публічне управління», «Електронне урядування та цифрові технології», «Право у публічному управлінні», «Громадський контроль за діяльністю органів публічної влади», «Запобігання та протидія корупції у сфері публічного управління» та передуює вивченню дисциплін «Управління інноваційно-інвестиційними процесами» та «Комунікації у публічному управлінні».

3. Результати навчання за дисципліною

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми результатами навчання здобувачів вищої освіти повинні бути:

РН 01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

РН 06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проєктами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проєктуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.

РН 07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

РН 08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

РН 13*. Ініціювати, розробляти та організовувати впровадження інноваційних проєктів на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

РН 14*. Розробляти та реалізовувати заходи щодо адаптації та впровадження кращих вітчизняних та зарубіжних практик діяльності органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

4. Критерії оцінювання результатів навчання
Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
A	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, вільно самостійно та аргументовано користується теоретичними знаннями; застосовує знання при розв'язуванні завдань, може пояснити хід розв'язання, аргументувати ефективність шляху їх виконання. Правильно розв'язує завдання у межах понад 90%. Здобувач вищої освіти демонструє у наявності результати виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою
B	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань, розв'язує завдання, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язує більшість завдання, що становить від 82 до 90%. Завдання практичних занять виконує у повному обсязі
C	У цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, ознайомлений з основними джерелами, допускаю суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язує частину завдань контрольних робіт, що становлять від 74 до 81%. Завдання практичних занять виконує у повному обсязі
D	Вільно володіє матеріалом лекцій, але не може навести власних прикладів. Може виконати елементарні завдання з теми. Фрагментарно, поверхово без аргументації та обґрунтування відповідає на запитання, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичні завдання виконує з суттєвими неточностями, правильно розв'язує завдання у межах від 64 до 73%. Виконує завдання практичних занять понад 64%.
E	Володіє матеріалом лекцій, не виявляє додаткове опанування та розширення знань. Знає основні поняття, відчуває труднощі у наведенні прикладів, аргументації положень, поясненні кроків розв'язання завдань. Розв'язує завдання у межах від 60 до 63%
F	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом з

	дисципліни, розв'язує прості практичні завдання. Допускає суттєві помилки, не може пояснити алгоритм розв'язування практичного завдання. Розв'язує завдання у межах 36-59%
FX	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом. Виконання практичних завдань викликають значні труднощі. Розв'язує завдання у межах від 0 — до 35%.

Розподіл балів

Поточний контроль									Разом	Сума
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4		
Кількість балів під час аудиторних занять									45	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи									55	
5	5	5	5	5	5	5	5	15 (захист проектів)		

Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, роботи на практичних заняттях, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

45 балів: робота на практичних заняттях, підготовка доповідей, усні відповіді, участь в обговоренні питань / дискусіях, виконання практичних індивідуальних завдань, виконання тестових завдань, розв'язання задач тощо.

55 балів: контроль самостійної роботи, підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, написання доповідей, робота над проєктом тощо.

Разом — 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 — 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Важливим елементом навчального процесу при вивченні дисципліни «Стратегічне управління розвитком громад та територій» є поточний контроль рівня знань здобувачів вищої освіти, що свідчить про засвоєння вивченого матеріалу, рівень підготовки здобувачів вищої освіти для виконання передбачених завдань. Контроль знань дозволяє оцінювати та вимірювати здобуті здобувачами вищої освіти в процесі навчання знання, уміння та навички, відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є: систематичність та активність під час роботи на практичних заняттях; виконання практичних завдань; виконання завдань для самостійного опрацювання; підготовка, написання та презентація реферату, проекту; написання доповідей; виконання контрольних завдань.

Поточний контроль здійснюється шляхом опитування здобувачів вищої освіти, прийняття виконаних завдань та робіт на практичних заняттях, обговорення доповідей (виступів) за темами занять та рефератами, проведення контрольних робіт.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни можуть бути:

- усний контроль — здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування (при індивідуальному викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією);
- наукова дискусія — відповідь має бути стислою, у рамках заданого питання й одночасно підтверджуватися відповідною статтею закону, якою, на думку студента, може бути доведена його позиція; якщо хтось

має інше бачення даного питання, він має право висловити свою точку зору;

- письмовий контроль — здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття, відрізняється глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);
- тестовий контроль — сприяє систематичному вивченню матеріалу протягом семестру, а також організації постійної та безперервної перевірки глибини та якості засвоєння матеріалу;
- підготовка доповідей, презентацій, захист проєкту тощо.

Систематичність та активність роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру контролюється за такими напрямками: регулярність відвідування занять; виступи на заняттях; участь у обговоренні питань відповідної теми; відповіді на запитання викладача; результативність експрес-тестування та експрес-опитування; підготовка аналітичних оглядів та рефератів з окремих питань; участь у конференціях, конкурсах за напрямками, що відповідають тематичній спрямованості дисципліни.

Контроль самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни передбачається на основі застосування наступних форм: перевірка здатності самостійно працювати над засвоєнням основних тем та питань дисципліни; перевірка конспектів лекцій за темами курсу, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка завдань, що самостійно виконуються здобувачами вищої освіти при підготовці до семінарських та практичних занять; перевірка есе; проведення тестування за темами навчальної дисципліни; захист проєкту.

Оцінювання видів поточної роботи студентів здійснюється за бальною шкалою в залежності від рівня знань.

Зазначені форми контролю тісно взаємопов'язані та здійснюються таким чином, щоб стимулювати ефективну роботу здобувачів вищої освіти протягом семестру та забезпечити об'єктивне оцінювання їх знань.

За результатами оцінювання засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу (аудиторна та самостійна робота) визначається рівень засвоєння програмного матеріалу та виставляється диференційована підсумкова оцінка за бальною шкалою.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://ssou.edu.ua/universitet/edusci/normativno-oravova-baza>).

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційно-програмний зміст дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади стратегічного управління розвитком громад та територій.

Тема 1.1. Теоретичні аспекти стратегічного управління громадами і територіями.

Тема 1.2. Стратегічне планування місцевого розвитку: основні поняття та взаємозв'язок з іншими сферами публічного управління.

Тема 1.3. Розвиток територій як динамічних систем.

Тема 1.4. Нормативно-правове забезпечення стратегічного планування в Україні.

Тема 1.5. Успішні практики формування та реалізації стратегічних планів регіонального розвитку в Україні.

Розділ 2. Технології управління процесами стратегічного розвитку громад та територій.

Тема 2.1. Моделі, механізми й інструменти управління процесами стратегічного розвитку громад і територій.

Тема 2.2. Професійні та громадянські компетентності в управлінні стратегічним територіальним розвитком.

Тема 2.3. Стратегія регіонального розвитку.

Тема 2.4. Моніторинг та оцінювання в стратегічному управлінні розвитком громад та територій.

6.2 Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ

Тема 1.1. Теоретичні аспекти стратегічного управління громадами і територіями

Вступ. Стратегічний підхід до управління громадами і територіями.

Технології стратегічного управління.

Проведення стратегічного аналізу. Формування системи цілей і завдань стратегічного розвитку громад та територій. Застосування комунікаційних технологій в стратегічному управлінні громад та територій.

Тема 1.2. Стратегічне планування місцевого розвитку: основні поняття та взаємозв'язок з іншими сферами публічного управління

Поняття місцевого розвитку та необхідність його планування.

Планування в циклі основних функцій управління. Сутність, мета та зміст планування. Предмет, об'єкт, функції планування. Принципи планування. Класифікація різновидів планів. Методи планування.

Принципи стратегічного планування громад та територій.

Організація процесу підготовки стратегічного планування. Етапи планування.

Тема 1.3. Розвиток територій як динамічних систем

Територія як складна динамічна система. Поняття розвитку та розвитку території.

Основні засади територіального планування. Поняття генерального плану. Роль генерального плану у розвитку територій. Зміст та структура генерального плану. Порядок розроблення, коригування, погодження і затвердження містобудівної діяльності з планування територій.

Тема 1.4. Нормативно-правове забезпечення стратегічного планування в Україні

Нормативно-правові акти, що регламентують питання стратегічного планування на місцевому рівні, План (програма) соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Суб'єкти національної системи планування розвитку територій. Взаємодія органів влади при розробці прогнозно-програмних документів. Базові інститути, що відповідають за розробку та реалізацію стратегій економічного розвитку громад та територій. Концепція соціально-економічного розвитку держави. Заходи з реалізації державної політики щодо забезпечення збалансованого розвитку населених пунктів, що застосовуються в Україні. Пріоритетні напрями збалансованого розвитку в Україні.

Тема 1.5. Успішні практики формування та реалізації стратегічних планів регіонального розвитку в Україні

Мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку. Інноваційність підходу до розвитку регіонального та місцевого потенціалу за допомогою мережі фахівців місцевого розвитку.

Міжнародні програми та проекти підтримки розвитку громад. Міжнародні донорські проекти та програми технічної допомоги для реалізації реформи децентралізації влади та місцевого самоврядування в Україні.

Успішні приклади донорських проектів та програм для реалізації реформи децентралізації влади.

Ресурсні центри громад. Ресурсні центри, що створюються на основі громадських організацій та надають безкоштовну правову, консультативну, інформаційну, методичну та інші види допомоги членам територіальних громад щодо питань розвитку різних форм місцевої демократії.

Розділ 2. ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ

Тема 2.1. Моделі, механізми й інструменти управління процесами стратегічного розвитку громад і територій

Моделі управління інноваційним розвитком територіальних громад. Інноваційні форми співробітництва територіальних громад. Бюджетна децентралізація: створення умов інноваційного розвитку територіальних громад та їх співробітництва.

Формування оновленої системи надання адміністративних послуг у співробітництві з неурядовими організаціями.

Програми і проекти як інструменти реалізації стратегічних пріоритетів розвитку громад і територій. Порядок розроблення, затвердження та виконання регіональних цільових програм, прогнозних документів.

Організаційно-правові основи стратегічного планування розвитку громад та територій.

Тема 2.2. Професійні та громадянські компетентності в управлінні стратегічним територіальним розвитком

Професійні компетентності посадових осіб місцевого самоврядування: поняття, сучасні вимоги. Інтерактивні навчальні технології розвитку професійних компетентностей управлінців. Спільноти практик як сучасний комунікаційний засіб нарощування людського потенціалу професіоналів управління.

Вплив громадськості на підвищення якості публічних послуг через упровадження моделі їх делегування неурядовим організаціям. Комунікативне забезпечення участі громадян в управлінні місцевим розвитком.

Формування та розвиток громадянських компетентностей територіальних громад у процесах програмно-цільового управління місцевим розвитком.

Громадський моніторинг забезпечення якості публічних послуг.

Краудсорсинг: використання колективного інтелекту громадськості.

Соціальна відповідальність як засіб створення гармонійного середовища взаємодії влади, бізнесу та громадськості.

Тема 2.3. Стратегія регіонального розвитку

Основні поняття: державна стратегія розвитку, регіональна стратегія розвитку.

Стратегії розвитку громад і територій. Особливості регіональних стратегій розвитку.

Комплексний підхід до розробки національних/ регіональних програмних документів щодо розвитку публічного управління.

Методологія роботи над стратегією розвитку територіальної громади.

Етапи розробки стратегії розвитку територіальної громади.

Успішні практики реалізації стратегій розвитку територіальних громад.

Тема 2.4. Моніторинг та оцінювання в стратегічному управлінні розвитком громад та територій

Сутність моніторингу та оцінювання в стратегічному управлінні. Роль моніторингу в процесі розробки та реалізації місцевих програм. Організація моніторингу та оцінювання.

Управління процесом реалізації стратегії розвитку громад і територій. Моніторинг та оцінювання реалізації стратегічного плану сталого розвитку регіону.

Оперативне управління. Стратегічна екологічна оцінка стратегії розвитку регіону. Управління процесом реалізації стратегії розвитку громад і територій. Моніторинг й оцінювання реалізації стратегічного плану сталого розвитку регіону.

6.3. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин				
	У тому числі				
	Усього	Лекції	Практичні	Консультації	Самостійна робота
Тема 1.1. Теоретичні аспекти стратегічного управління громадами і територіями	14	2	2		10
Тема 1.2. Стратегічне планування місцевого розвитку: основні питання та взаємозв'язок з іншими сферами публічного управління	18	4	4		10
Тема 1.3. Розвиток територій як динамічних систем.	14	2	2		10
Тема 1.4 Нормативно-правове забезпечення стратегічного планування в Україні	18	4	4		10
Тема 1.5. Успішні практики формування та реалізації стратегічних планів регіонального розвитку України	14	2	2		10
Тема 2.1. Моделі, механізми й інструменти управління процесами стратегічного розвитку громад і територій	14	2	2		10

Тема 2.2. Професійні та громадянські компетентості в управлінні стратегічним територіальним розвитком	14	2	2		10
Тема 2.3. Стратегія регіонального розвитку	19	2	2		15
Тема 2.4. Моніторинг та оцінювання в стратегічному управлінні розвитком громад і територій	25	4	4	2	15
Усього годин	150	24	24	2	100

6.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1.1. Теоретичні аспекти стратегічного управління громадами і територіями	2
2.	Тема 1.2. Стратегічне планування місцевого розвитку: основні питання та взаємозв'язок з іншими сферами публічного управління	4
3.	Тема 1.3. Розвиток територій як динамічних систем.	2
4.	Тема 1.4 Нормативно-правове забезпечення стратегічного планування в Україні	4
5.	Тема 1.5. Успішні практики формування та реалізації стратегічних планів регіонального розвитку України	2
6.	Тема 2.1. Моделі, механізми й інструменти управління процесами стратегічного розвитку громад і територій	2
7.	Тема 2.2. Професійні та громадянські компетентості в управлінні стратегічним територіальним розвитком	2
8.	Тема 2.3. Стратегія регіонального розвитку	2
9.	Тема 2.4. Моніторинг та оцінювання в стратегічному управлінні розвитком громад і територій	4
Усього		24

6.5. Можливі види самостійної роботи студентів:

Здобувачам вищої освіти пропонуються наступні види самостійної роботи: робота зі словниками і довідниками; аналіз основної та додаткової літератури, нормативно-правових актів та судової практики; робота з бібліотечними каталогами, самостійний підбір необхідної літератури; самостійний пошук необхідної інформації в мережі Інтернет; складання анотацій; складання рецензій; складання огляду публікацій за темою; складання і розробка словника (глосарію); складання або заповнення таблиць; перегляд відеоматеріалу за тематикою дисципліни; підготовка усного повідомлення для виступу на занятті; написання реферату; підготовка доповіді та написання тез доповіді; підготовка

до участі у діловій грі; підготовка до групового обговорення кейс-завдання; виконання завдань для самоконтролю; підготовка презентацій; підготовка індивідуального проєкту.

Теми індивідуальних проєктів

1. Історичні форми управління регіональним розвитком.
2. Зміст регіонального управління. Завдання та цілі регіонального управління.
3. Методологія дослідження проблем територіальної організації влади та територіального управління в Україні.
4. Територіальні основи публічної влади в Україні.
5. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні.
6. Моделі територіальної організації влади.
7. Трансформаційні процеси у сучасній Україні.
8. Актуальні проблеми організації територіального управління в Україні.
9. Теоретичні засади регіонального управління.
10. Основні теорії регіонального управління.
11. Поняття «регіон». Типи регіонів та їх характеристика. Структурна модель регіону.
12. Моделі територіальної організації влади. Засади системи територіальної організації влади.
13. Управління природно-ресурсним потенціалом регіону, управління фінансовими, трудовими ресурсами.
14. Вплив органів державної влади на промислове і сільськогосподарське виробництво в регіоні, функціонування регіональних ринків. Управління інноваційною діяльністю.
15. Роль державного управління щодо розвитку соціальної інфраструктури регіону.
16. Державна регіональна політика в Україні Сутність, мета та основні завдання регіональної економічної політики. Державна регіональна політика як складова регіональної економічної політики держави. Принципи державної регіональної економічної політики.
17. Форми та методи реалізації державного управління соціально-економічними процесами у регіоні. Інституційне забезпечення державної регіональної політики: стан, проблеми та перспективи.
18. Формування та вдосконалення національної системи управління територіями.
19. Інституційно-правові, організаційні, фінансово-економічні та соціально-психологічні механізми реалізації регіональної політики.
20. Регіон як об'єкт та суб'єкт управління. Основні принципи включення регіонів у систему ринкових відносин. Взаємозв'язок регіональної політики та управління. Державна стратегія регіональної політики.
21. Реалізація державної регіональної політики через систему регіонального управління. Регіональна політика в зарубіжних країнах. Моделі реалізації регіональної політики.

22. Узгодження регіональної політики із загальною стратегією розвитку держави.
23. Принципи регіональної політики ЄС.
24. Становлення та розвиток системи місцевого самоврядування Державна політика у сфері місцевого самоврядування. Правовий статус органів місцевого самоврядування в системі державного управління. Поняття та суть місцевого самоврядування. Його основні ознаки та принципи, моделі управління.
25. Роль органів місцевого самоврядування у розвитку регіону. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні: територіальна громада, представницькі органи місцевого самоврядування, виконавчі органи місцевого самоврядування, посадові особи місцевого самоврядування. Асоціації та інші форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.
26. Проблеми функціонування та напрями реформування місцевого самоврядування в Україні.
27. Місцеве самоврядування як форма партисипативної демократії: правові основи та досвід міст України.
28. Розробка та реалізація нормативних документів в органах місцевого самоврядування.
29. Форми та принципи участі громадськості у місцевому самоврядуванні. Децентралізація та деконцентрація владних повноважень як чинник розвитку місцевого самоврядування.
30. Проблеми забезпечення самотійності територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення.
31. Система гарантій місцевого самоврядування. Загальні гарантії місцевого самоврядування. Правові засади (гарантії) місцевого самоврядування.
32. Судовий захист як особлива гарантія місцевого самоврядування. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Види відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
33. Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
34. Територіальне управління в умовах змін. Формування територіальної організації влади в Україні.
35. Регіональне управління та місцеве самоврядування в територіальній організації влади.
36. Адміністративно-територіальний, організаційний, функціональний та фінансово-економічний аспекти реформування системи територіальної організації влади. Перспективи становлення регіонального управління в контексті проведення адміністративної реформи в Україні.
37. Зміни на територіальному рівні: сутність, поняття та етапи.
38. Управління ресурсами територій країни в умовах змін (трудовими, фінансовими, інвестиційними, інноваційними та ін.).

39. Стратегічний менеджмент у ході проведення змін. Реформування системи державного управління відповідно до стандартів публічного адміністрування, прийнятих в Європейському Союзі та країнах розвиненої демократії.

Теми рефератів

1. Методи стратегічного управління й планування. Відмінність між довгостроковим та стратегічним плануванням. Функції стратегічного управління і планування. Основа стратегічного управління комплекс стратегій. Технологія стратегічного планування. Система стратегічного планування в Україні. Особливості стратегічного планування на національному рівні в Україні. Стратегічне планування на регіональному рівні. Алгоритм стратегічного планування розвитку регіону
2. Фінансові ресурси регіону. Структура та функції фінансових ресурсів регіону. Нормативно-правова база формування фінансових ресурсів регіону: етапи розвитку. Напрями зміцнення фінансово ресурсної бази регіонів. Повноваження місцевих рад у сфері фінансів. Структура місцевих фінансів.
3. Загальні норми процесу складання проектів місцевих бюджетів, їх розгляд та затвердження рішень про відповідний бюджет. Бюджетний процес на місцевому рівні. Формування, затвердження бюджетів. Принцип самостійності місцевих бюджетів. Методи бюджетного регулювання доходів місцевого самоврядування. Проблеми дефіцитності місцевих бюджетів.
4. Розвиток ринку муніципальних цінних паперів. Організація роботи по виконанню місцевих бюджетів Концептуальні засади реформування центральних та місцевих органів влади, напрями вдосконалення управління регіональним розвитком.
5. Удосконалення механізмів правового захисту громадян у відносинах із органами державної влади. Протидія корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.
6. Результативність і ефективність державного управління та місцевого самоврядування Теоретичні засади оцінки результативності та ефективності.
7. Забезпечення ефективності державного управління та місцевого самоврядування.
8. Алгоритм проектування, розробки та впровадження систем управління якістю в органах місцевого самоврядування та місцевих органах виконавчої влади.
9. Аналіз організаційної структури системи державного управління та місцевого самоврядування.
10. Оцінка виконання функціональних повноважень співробітників органу виконавчої влади.

11. Основні завдання, правовий статус, компетенція місцевих державних адміністрацій. Повноваження, порядок формування та роботи місцевих державних адміністрацій.
12. Взаємодія центральних органів державної влади та місцевого самоврядування в галузі комплексного розвитку території.
13. Принципи та методи регіонального управління. Характеристика системи управління регіональним розвитком. Горизонтальні і вертикальні взаємодії місцевої адміністрації.
14. Мета регіонального розвитку. Регіональна діагностика. Регіональне планування. Регіональне стратегічне управління. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій.

7. Методичне забезпечення дисципліни

Основу комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни складають:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- плани семінарських занять та методичні рекомендації до них;
- індивідуальні завдання;
- тестові завдання;
- рекомендовані джерела;
- електронні ресурси.

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

- ноутбук;
- екран для інтерактивних форм занять;
- доступ до мережі Інтернет;
- доступ до репозитарію та електронного каталогу наукової бібліотеки університету (<https://library.sspu.edu.ua/>).

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Воробей В. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики / посібник. За підтримки програми USAIDDOBRE. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/librarv/file/717/MER_2021_WEB.pdf
2. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. Київ, Міністерство розвитку громад та територій України, 2021. 44 с.
3. Публічне управління та адміністрування у цифровому суспільстві: монографія. За ред. Г. В. Ортіна та ін. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2020. 194 с.
4. Сурніна-Далекорей О. Стратегічне управління розвитком громад і територій: навчально-методичні рекомендації (для студентів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування) / Ольга Сурніна-Далекорей; Навчально-методична серія «КАФЕДРА»; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і держ. управління]. Ужгород, 2020. 53 с.

Додаткова:

1. Бобровський О.І. Теоретичні засади публічного управління територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/4_2020/153.pdf
2. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р. ред. колегія: І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К.: ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с.
3. Ярема Л. В., Замора О. І. Управління розвитком територіальної громади. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1 &z=8914>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
2. Конституція України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

4. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку громад та територій України.
URL : <https://mindev.gov.ua/>
5. Посібник з основ управління людськими ресурсами для територіальних громад.
URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/767/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_HR.pdf
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 5 сер. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
7. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
9. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
11. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
12. Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/ua>
13. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
14. Центр політико-правових реформ. URL: <https://uplan.org.ua/organization/tsentropolityko-pravovykh-reform>
15. Офіційний сайт Наукової бібліотеки Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/>